

André JANSEN

Franciscaan en auteur

Na vele jaren toeven in Leuven en werken in de Nederlandstalige pastoraal in Brussel woont franciscaan André JANSEN in het statige minderbroederklooster in Sint-Truiden. Jarenlang organiseerde hij staptochten naar Assisi, de stad van Franciscus. Volgens JANSEN kun je de grote heilige, wiens feestdag op 4 oktober valt, niet begrijpen zonder diens mystiek van de nabijheid.

‘Resultaat is geen criterium van echtheid’

Erik DE SMET

In de spreekkamer waar we André JANSEN in Sint-Truiden ontmoeten, kijkt vanaf een schilderij een enge, graatmagere Franciscus op ons neer, als het ware om te controleren of we niets verkeerd vertellen over de heilige man uit Assisi. De gestalte komt ook niet overeen met die van de ‘groene jongen’ of ‘vriend van verschoppelingen’. JANSEN stelt ons gerust: het kloosterpand dient ook als reserve voor het nabijgelegen museum.

–Hoe evolueerde het beeld dat u heeft van uw ordetichter?

Mijn kijk op Franciscus was inderdaad ooit anders. Recentelijk nog haalde de overste in ons klooster een oud beeld van Franciscus uit de kast. Minachtend plaatst de heilige zijn voet op de wereldbol, helemaal in de lijn van de strenge visie van lang geleden. Ik vroeg me af hoe je voor zo’n beeld Franciscus’ *Zonnelied* kunt zingen: „Wees geprezen, Heer, door onze zuster, moeder aarde, die ons voedt en voor ons zorgt.” De hernieuwing was al op gang gebracht vóór ik intrad, en wel door de protestant Paul Sabatier, die veel bronnen over Franciscus verzamelde. In die lijn ben ik opgeleid. Door zelfstudie kwam ik vervolgens nog dichter bij de oorspronkelijke geschriften. Ik werkte mee aan de vertaling ervan en aldus groeide een diep contact met Franciscus, net zoals je iemand goed leert kennen.

–Over die Franciscus schreef u nu zelf een boek. Geen inleiding op zijn persoon, maar bestemd voor wie de figuur al kent. Klopt dat? Dat was een bewuste keuze. Al jaren ben ik bezig met Franciscus’ spiritualiteit, tientallen voettochten naar Assisi begeleidde ik. Sinds 1981 werk ik mee aan de redactie van het tijdschrift *Franciscaans leven*, dat overigens binnenkort honderd jaar bestaat en zich tot leken richt. Het tijdschrift is wat ze in het Frans *haute vulgarisation* zouden noemen.

De voorbije jaren ging ik Franciscus bekijken als mysticus en dat maakte voor mij alles duidelijk. Is iemand geworteld in God, dan wordt in hem een nieuwe spontaniteit geboren, of beter, vrijgemaakt. Franciscus zegt bijvoorbeeld dat je je niets mag toe-eigenen. Dat is meer dan moraal. Het borrelt op uit een diepe relatie.

André Jansen schreef een boek voor al wie Franciscus beter wil leren kennen. © Mine Dalemans

–Wat betekent Franciscus vandaag?

Zijn betekenis schuilt in zijn mystiek van nabijheid en ontmoeting: de ander mag de ander zijn. Je merkt dat ook in het verhaal van de ontmoeting tussen Franciscus en de sultan: niet twisten, niet proberen je gelijk te halen. Echte armoede is dat er niets tussen de ander en mij staat. In Vlaanderen ontstond in de schoot van de franciscaanse familie de Taubeweging.

„Echte armoede is dat er niets tussen mij en de ander staat”

Drie woorden kwamen bij de start naar boven: eenvoud, kwetsbaarheid, verbondenheid. Het gaat niet om een concreet programma, maar om het verbinden van mensen boven alle mogelijke belangen.

Franciscus kust de melaatse, een beeld van de hand van mijn medebroeder Rik Van Schil, siert de kaft van mijn boek. Voor mij is die ontmoeting met de melaatse

dé oergebeurtenis. Het gaat om meer dan moraal. Franciscus gebruikt een letterlijk citaat uit de parabel van de barmhartige Samaritaan. Iemand nabij komen, kan slechts als je jezelf in de ander herkent. Het gaat er dus om iemands naaste te worden. Uit Franciscus’ geschriften, zijn wijsheidsspreuken bijvoorbeeld, spreekt innerlijke vrijheid. Door onze ascese maakten we het christendom stuk in plaats van die innerlijke vrijheid door te geven.

–Dit kloosterpand ademt nochtans die ascese van weleer.

Minderbroeders-franciscanen bleven altijd verbonden met de mensen. Tot de negentiende eeuw waren ze bijvoorbeeld ziekenverzorger of brandweerman. Ik herinner me nog dat hier ooit een oude brandweerwagen stond. Heel wat broeders, bijvoorbeeld het Heilig Paterke uit Hasselt, staken veel tijd in het beluisteren van mensen. Het belang daarvan mogen we niet onderschatten. Omdat ze leefden van giften, moesten de bedelorden wel betrokken zijn op mensen. Het klopt dat ons

leven en zeker onze opleiding lange tijd iets achttiende-eeuws hadden. Dat merk je aan de kunstwerken hier. Er waren veel roeping, vooral voor de missies, en vanaf 1925 werden vele kloosters gebouwd. De broeders stelden zich bijgevolg geen vragen. Ik herinner me kapittels uit die tijd, toen vragen werden weggewuifd. Franciscus vertelde echter een verhaal over de echte vreugde. Die is niet het succes van de orde of de bekering van alle ongelovigen, maar je geduld bewaren wanneer je wordt weggestuurd. Pas in de jaren 1960 werden de bronnen herontdekt. Zelfs als je succes hebt, moet je vragen durven te stellen. Resultaat is geen criterium van echtheid, „geen godsnaam”, zei de joodse filosoof Martin Buber.

André Jansen, *Franciscus van Assisi. Mysticus van nabijheid*, Halewijn, Antwerpen, 2013, 17 euro. Bestelinfo op bladzijde 15
• Op 19 oktober vanaf 9.30 uur is er een *Franciscaanse inspiratiedag* in het gewezen klooster in Vaalbeek (Oud-Heverlee).
Inschrijven en meer info via de website www.franciscaansleven.be.